

Les 15– Antwoorden

Opdracht 1: Het woord בָּרָא, bārá, schiep, staat in de bovenste regel, op een-derde van links.

Opdracht 2: Geef de vertaling en de uitspraak

1. Ik lees een boek	אָנִי קוֹרָא סֵפֶר	^a ni qore sefèr
2. Ik las een boek	[אָנִי] קָרָאֲתִי סֵפֶר	[^a ni] qárátí sefèr
3. Zij zegt een woord	הִיא אוֹמֶרֶת דָּבָר	hi omèrèt dávár
4. Zij zei een woord	[הִיא] אָמְרָה דָּבָר	[hi] ámráh dávár
5. Hij koopt een boek	הוּא קוֹנֶה סֵפֶר	hoe qonèh sefèr
6. [אתה] אַכְלֵת לֶחֶם	[attáh] áchaltá lèchèm	Jij at brood
7. [אָנְחֵנוּ] שְׂתִינוּ תֵּה	[^a nachnoe] sjatīnoe te	Wij dronken thee
8. [אָנְחֵנוּ] אַכְלֵנוּ בִּיַּצִּים	[^a nachnoe] áchalnoe betsim	Wij aten eieren

Opdracht 3: Geef van deze vier werkwoorden de complete verleden tijd.

	בָּרָא	Scheppen	אָכַל	Eten	שָׁתָה	Drinken	אָמַר	Zeggen
Ik (m/v)	בָּרָאֲתִי	bárátí	אָכַלְתִּי	áchalti	שָׁתִיתִי	sjátítí	אָמַרְתִּי	ámartí
Jij (m)	בָּרָאֲתָ	bárátá	אָכַלְתָּ	áchaltá	שָׁתִיתָ	sjatítá	אָמַרְתָּ	ámartá
Jij (v)	בָּרָאֲתִי	bárát	אָכַלְתְּ	áchalt	שָׁתִיתְ	sjátít	אָמַרְתְּ	ámart
Hij	בָּרָא	bárá	אָכַל	áchal	שָׁתָה	sjátáh	אָמַר	ámar
Zij	בָּרָאָה	báráh	אָכְלָה	áchláh	שָׁתְתָה	sját ^e táh	אָמְרָה	ám'ráh
Wij (m/v)	בָּרָאנוּ	báránoe	אָכַלְנוּ	áchalnoe	שְׁתִּינוּ	sjátīnoe	אָמַרְנוּ	ámarnoe
Jullie (m)	בָּרָאֲתֶם	b ^e rátèm	אָכַלְתֶּם	áchaltèm	שְׁתִּיתֶם	sj ^e tìtèm	אָמַרְתֶּם	^a martèm
Jullie (v)	בָּרָאֲתֵן	b ^e rátèn	אָכַלְתֵּן	áchaltèn	שְׁתִּיתֵן	sj ^e tìtèn	אָמַרְתֵּן	^a martèn
Zij (m)	בָּרָאוּ	bároe	אָכְלוּ	áchloe	שָׁתוּ	sját ^o e	אָמְרוּ	ám'roe
Zij (v)	בָּרָאוּ	bároe	אָכְלוּ	áchloe	שָׁתוּ	sját ^o e	אָמְרוּ	ám'roe

Les 16 – Cijfers 3 – Maanden, Joodse kalender

De maanden van de Joodse kalender vallen volledig samen met de maanstanden. Op de eerste dag is het Nieuwe Maan, en 's nachts is het behoorlijk donker. De nacht valt in het subtropische Israël heel snel in, een avondschemering bestaat er niet. Als kampeerder moet je om half zeven de tent opgezet en de slaapzak uitgerold hebben, want om zeven uur is het ècht donker.

Twee weken later is het Volle Maan. De Bijbelse feesten vallen allemaal op of rond de 15e van de maand, dan geeft de maan in de nacht nog wat licht.

De eerste Joodse kalender ontstond omstreeks 1500 BCE, na de uittocht uit Egypte. Die eerste kalender was gebaseerd op de oude Babylonische kalender, een maankalender die ook schrikkelmaanden kende. Dat was noodzakelijk, omdat een maanmaand gemiddeld 29,5 dagen telt. Twaalf maanmaanden duren dus 354 dagen.

Een zonnejaar, gebaseerd op de omloop van de aarde om de zon, duurt ruim 365 dagen. Zo zou jaarlijks een tekort ontstaan van ruim elf dagen t.o.v. het zonnejaar.

Om te voorkomen dat de Joodse feestdagen, die seizoengebonden zijn, door het jaar heen schuiven (zoals bij de Islamitische kalender gebeurt), wordt zeven maal in de negentien jaar een schrikkelmaand ingevoerd: Adar Sjeni of Adar Bet, Tweede Adar. Dat gebeurt in het 3e, 6e, 8e, 11e, 14e, 17e en 19e jaar.

Joodse Nieuwjaarsgroet met Mozes en Aaron

De Joodse maanden met de lengte en de huidige namen zijn:

1	נִסָּן	Nisán	30	maart/april	Oude naam: Abib (lente)
2	אֵיָר	Iyár	29	april/mei	Oude naam: Ziw
3	סִיּוֹן	Siwán	30	mei/juni	
4	תָּמוּז	Támoez	29	juni/juli	Naam van een Babylonische afgod
5	אָב	Áv	30	juli/augustus	Of Menachem Av
6	אֵלוּל	Èloel	29	aug/september	
7	תִּשְׂרִי	Tisjri	30	sept/oktober	Oude naam: Etanim
8	חֶשְׁוֹן	Chèsjwán	29 of 30	okt/november	Oude naam: Marcheswan en Bul
9	כֶּסֶלֶב	Kislev	30 of 29	nov/december	
10	טֵבֵת	Tevet	29	dec/januari	
11	שֶׁבֶט	Sjévat	30	jan/februari	
12	אָדָר	Adár	29 of 30	feb/maart	Schrikkeljaar 30, gewoon jaar 29 dagen.
	בְּאָדָר	Adár 2	29	maart/april	De schrikkelmaand.

In verband met de Joodse feestdagen kan een correctie worden toegepast. Grote Verzoendag mag niet voor of na een sjabbat vallen, dat is te ingewikkeld bij de voorbereidingen. Daartoe kan de maand Chesjwan worden verlengd tot 30 dagen, of de maand Kislev worden ingekort tot 29 dagen.

In de Bijbel worden de namen vooral met hun nummer aangeduid; pas na de ballingschap werden de huidige (heidense) namen gebruikelijk.

De dagen van de maand kunnen worden aangeduid met gewone cijfers, of met een combinatie van twee letters. De Hebreeuwse letters hebben een getalwaarde, zoals geleerd in les 1: de letters א t/m ט hebben een getalwaarde van 1 t/m 9, 10 = י , 20 = כ , 30 = ל.

Hiermee kunnen alle data in de maand worden aangegeven, zoals gebruikelijk is in de afgebeelde Joodse agenda. Het grootste getal wordt het eerst, dus rechts, opgeschreven.

Bij 15 en 16 wordt een andere notatie gebruikt: י"ה en י"ו komen beide voor in de Godsnaam יהוה, die te heilig is voor alledaags gebruik. Maar je kunt 15 toch ook omschrijven als 9+6, ט"ו, en 16 als 9+7, ט"ז!

De tekens ' en " heten gèrèsj, ze geven aan dat het een getal of afkorting betreft.

Onze maanden

Januari	יְנוּאָר	yanoe'ár
Februari	פֶּבְרוּאָר	fèbroe'ár
Maart	מָרְס	mars
April	אַפְרִיל	april
Mei	מַאי	may
Juni	יוּנִי	joeni
Juli	יּוּלִי	joeli
Augustus	אֲוּגוּסְט	ogoešt
September	סֶפְטֵמְבֶּר	sèptèmber
Oktober	אֲוּקְטוֹבֶר	oqtobèr
November	נוּבֶמְבֶּר	novèmber
December	דֶּצֶמְבֶּר	dètzèmber

Dit zijn typisch nieuw in het Hebreeuws opgenomen woorden. Voor S-klanken wordt dan de samech ט gekozen, voor T-klanken de 'harde' T klank ט tet, en voor k, c en q de qof ק. Je hoeft deze namen niet te leren, het is ter informatie of als naslag.

Datum

In het Nederlands zeggen we '10 april', in het Engels 'April 10', en in het Hebreeuws בְּיָסָן־עֶשְׂרֵה אֲבִיבָרָה. {asaráh b^enisán}, letterlijk 'tien in Nisan'. Men gebruikt de mannelijke telwoorden, het gaat immers om de dag, יוֹם, yom, en die is mannelijk: 'de tiende dag in Nisan'. De naam van de maand wordt voorafgegaan door het voorvoegsel בְּ {b^e}, in of op, of בַּ {ba}, in de of op de, zie [les 18](#).

Bekende data op de Joodse kalender zijn תְּשַׁע־בְּאָב {tisj'áh b^eáv}, de treurdag op 9 Av, en ט"ו־בְּשֵׁבַט {toe bisjvat} de vijftiende van de maand Sjevat.

Telwoorden

De telwoorden vormen, na de werkwoorden, het tweede lastige onderdeel van het Hebreeuws. Tot 20 zijn er mannelijke en vrouwelijke telwoorden, en die veranderen soms ook nog van vorm bij gebruik in een zin of in combinatie met een ander telwoord. Vreemd genoeg zijn het niet de vrouwelijke, maar de mannelijke telwoorden die een uitgang הֵ krijgen.

Getallen worden gewoonlijk vóór het zelfstandig naamwoord geplaatst, behalve het getal één, dat komt er achter.

Getal *	Mannelijk		Vrouwelijk	
1	'א אַחַד	èchad	אַחַת	achat
2	'ב בְּנַיִם, שְׁנַיִם	sj ^e nayim, sj ^e ne	שְׁתַּיִם, שְׁתֵּי	sj ^e tayim, sj ^e te
<i>De korte vorm wordt gebruikt voor een zelfstandig naamwoord</i>				
3	'ג שְׁלוֹשָׁה	sj ^e losjáh	שְׁלוֹשׁ	sjálosj
4	'ד אַרְבַּעַה	arbá'áh	אַרְבַּע	arba
5	'ה חַמִּישָׁה	ch ^a misjáh	חַמִּשׁ	chámesj
6	'ו שֵׁשׁ	sjisjáh	שֵׁשׁ	sjesj
7	'ז שִׁבְעָה	sjiv ^e áh	שִׁבַּע	sjèva
8	'ח שְׁמוֹנֶה	sjmonáh	שְׁמוֹנֶה	sjmonèh
9	'ט תְּשַׁעַה	tisj'áh	תְּשַׁע	tesja
10	'י עֶשְׂרֵה	^a saráh	עֶשֶׂר	èsèr
11	י"א אַחַד עֶשֶׂר	achad ásár	אַחַת עֶשְׂרֵה	achat èsreh
12	י"ב שְׁנַיִם עֶשֶׂר	sj ^e nem ásár	שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה	sj ^e tem èsreh
13	י"ג שְׁלוֹשָׁה עֶשֶׂר	sj ^e losjáh ásár	שְׁלוֹשׁ עֶשְׂרֵה	sj ^e losj èsreh
14	י"ד אַרְבַּעַה עֶשֶׂר	arbá'áh ásár	אַרְבַּע עֶשְׂרֵה	arba èsreh
15	י"ט חַמִּישָׁה עֶשֶׂר	ch ^a misjáh ásár	חַמִּשׁ עֶשְׂרֵה	chámesj èsreh
16	ט"ז שֵׁשׁ עֶשֶׂר	sjisjáh ásár	שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה	sjesj èsreh
17	י"ז שִׁבְעָה עֶשֶׂר	sjiv ^e áh ásár	שִׁבַּע עֶשְׂרֵה	sj ^e va èsreh
18	י"ח שְׁמוֹנֶה עֶשֶׂר	sjmonáh ásár	שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה	sjmonèh èsreh
19	י"ט תְּשַׁעַה עֶשֶׂר	tisj'áh ásár	תְּשַׁע עֶשְׂרֵה	t ^e sja èsreh

In deze combinaties van telwoorden zijn soms de klanken verkort; zie [les 52 Extra](#).

Bij deze combinaties kunnen (hoge) koppelstreepjes worden gebruikt.

* Uitleg zie vorige bladzijde.

20	'כ עֶשְׂרִים	èsrim		
21	כ"א עֶשְׂרִים וְאַחַת	èsrim w ^e achat		
22	כ"ב עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם	èsrim oesj ^e tayim		

Bij de telwoorden 11 t/m 19 staan de eenheden vóór de tien; daar boven staan de eenheden achteraan, gekoppeld met het voegwoord וְ {w^e} of וְ {oe}

30	'ל שְׁלוּשִׁים	sj ^e losjim		
40	'מ אַרְבָּעִים	arbá'im		

De tientallen 30 t/m 90 worden aangeduid met de meervoudsvorm van de overeenkomstige eenheden.

Een bijpassende **Woordenschat**:

חֹדֶשׁ, חֹדָשׁ	chodèsj (m)	Maand חֹדָשִׁים chodásjim <i>Afgeleid van het werkwoord חָדַשׁ chádasj Vernieuwen, wegens de nieuwe maan die elke maand nieuw verschijnt.</i>
חֹדְשִׁי, חֹדְשֵׁי	chod'sji (bn)	Maandelijks
בְּעוֹד חֹדֶשׁ	b'e'od chodèsj	In een maand tijd
לִפְנֵי חֹדֶשׁ	lifne chodèsj	Een maand geleden
שָׁנָה	sjánáh (v)	Jaar שָׁנִים
אָבִיב	áviv (m)	Lente
תֵּל אָבִיב	tel aviv	'Lenteheuvel', Tel Aviv
קִיץ	qayits (m)	Zomer
סָתוּ	s'táv (m)	Herfst
חֹרֶף, חֹרְף	chorèf (m)	Winter

Opdracht 1: Geef de tegenwoordige tijd van het werkwoord עָבַד ávad Werken

Ik (m) Ik (v) Wij (m) Wij (v)

Opdracht 2: Geef de uitspraak, plaats waar nodig klinkertekens, en vertaal:

- שֶׁבֶט בַּחֹרֶף
- בְּבַיִת לֶחֶם בְּטֶבֶת
- שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֹדָשִׁים בִּשְׁנָה
- בְּתֵל אָבִיב בְּקִיץ
- עֶשְׂרִים וְתֵשַׁע יָמִים
- אֲרָבַיִם פְּרוֹת
- אֶנְחֵנוּ עוֹבְדוֹת בְּאָבִיב
- Morgen [is het] 14 Elul
- Zij werkt op maandag
- De eerste maand
- Cheswan [is] in de herfst
- Vandaag [is] een feestdag
- Vijfentwintig maanden
- Wij (v) werken in de lente

Bronnen: www.beleven.org; nl.wikipedia.org; *millon*; *Melet*, Arjeh Gebhard, uitg. Coutinho; *Ulpanor.org* (afbeelding Jewish Month)

Zie ook: <http://www.teachmehebrew.com/numbers-in-hebrew.html>; [Les 25](#), woordenlijst t/m les 24; www.dictionairy.co.il/judaism_calendar.htm